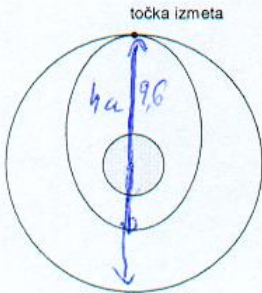
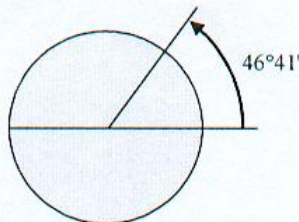

1. kolokvij – Satelitske komunikacije 30.3.2009

1. Astronavt v vesoljskem plovilu, ki je na krožni tirnici polmera $9,6 \cdot 10^3$ km nad Zemljo, v neki točki odvrže prazne rezervoarje v smeri naprej z namenom, da zmanjša hitrost svojega plovila. To dejanje ga postavi v novo eliptično tirnico, kjer je apogej enak polmeru stare tirnice, perigej pa je manjši. Predpostavimo, da je perigej nove tirnice $7,0 \cdot 10^3$ km. Primerjaj periodi stare in nove tirnice! Za koliko procentov se razlikujejo? ($\mu = 3,986 \cdot 10^{14} \text{ m}^3/\text{s}^2$)

2. Raketni motorji Saturn V rakete, ki je bila uporabljena za polete Apollo in Skylab, uporabljajo mešanico kerozina ($\text{C}_{12}\text{H}_{26}$) in kisika (O_2). V idealnih razmerah izpušni plini iztekajo iz rakete z relativno hitrostjo $v_i = 3,1 \text{ km/s}$. Masa rakete pred vzletom znaša $2,45 \cdot 10^6 \text{ kg}$, od česar $1,70 \cdot 10^6 \text{ kg}$ pripada gorivu. Kakšno hitrost doseže raketa, ko porabi vso gorivo, če zanemarimo gravitacijo?
3. Upoštevaj vrtenje Zemlje v sledeči nalogi. V Gornji Radgoni, ki leži na zemljepisni širini $46^\circ 41'$ severno, želimo postaviti raketno izstrelišče. Izračunajte za koliko $\Delta v = ?$ se razlikujeta potrebna začetna sunka hitrosti, če izstreljujemo v retrogradno namesto progradno tirnico. ($R_Z = 6378 \text{ km}$)

4. Težnostni vpliv Sonca in Lune je geostacionarno tirnico pokvaril tako, da je naklon tirnice narasel na $i = 3^\circ$. V kateri točki tirnice moramo vključiti raketni motor na krovu satelita in kam mora biti usmerjena šoba (skical!), da popravimo naklon tirnice na $i = -3^\circ$? Koliko znaša potrebna sprememba hitrosti $\Delta v = ?$ ($T_Z = 1436 \text{ min}$, $R_Z = 6378 \text{ km}$, $\mu = 3,986 \cdot 10^{14} \text{ m}^3/\text{s}^2$).
5. Satelit »Tundra« izstrelimo v visoko eliptično tirnico z naklonom $i = 63,5^\circ$, ki nima precesije perigeja. Satelit ima periodo $T = 23 \text{ h } 56 \text{ min}$. Izračunajte višino apogeja $h_a = ?$ nad zemeljsko površino, če izberemo višino perigeja $h_p = 1000 \text{ km}$. Koliko znaša ekscentričnost $e = ?$ takšne tirnice? Koliko naj bo argument perigeja ω , da se satelit zadrži najdlje nad južno poloblo? ($T_Z = 1436 \text{ min}$, $R_Z = 6378 \text{ km}$, $\mu = 3,986 \cdot 10^{14} \text{ m}^3/\text{s}^2$)

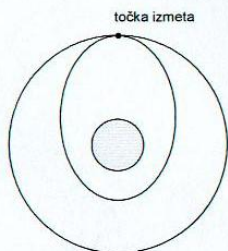
Astronavt v vesoljskem plovilu, ki je na krožni tirnici polmera $9,6 \cdot 10^3$ km nad Zemljo, v neki točki odvrže prazne rezervoarje v smeri naprej z namenom, da zmanjša hitrost svojega plovila. To dejanje ga postavi v novo eliptično tirnico, kjer je apogej enak polmeru stare tirnice, perigej pa je manjši. Predpostavimo, da je perigej nove tirnice $7,0 \cdot 10^3$ km. Primerjaj periodi stare in nove tirnice! Za koliko procentov se razlikujejo? ($\mu = 3,986 \cdot 10^{14} \text{ m}^3/\text{s}^2$).

$$T_{\text{old}} = 2\pi \sqrt{\frac{a_{\text{old}}^3}{\mu}} = 2\pi \sqrt{\frac{(9,6 \cdot 10^6 \text{ m})^3}{3,986 \cdot 10^{14} \text{ m}^3/\text{s}^2}} = 9,36 \cdot 10^3 \text{ s}$$

$$a_{\text{nov}} = \frac{9,6 \cdot 10^6 \text{ m} + 7,0 \cdot 10^6 \text{ m}}{2} = 8,3 \cdot 10^6 \text{ m}$$

$$T_{\text{nov}} = 2\pi \sqrt{\frac{a_{\text{nov}}^3}{\mu}} = 2\pi \sqrt{\frac{(8,3 \cdot 10^6 \text{ m})^3}{3,986 \cdot 10^{14} \text{ m}^3/\text{s}^2}} = 7,53 \cdot 10^3 \text{ s}$$

Perioda nove tirnice je za 19,6% krajša kot perioda stare tirnice.

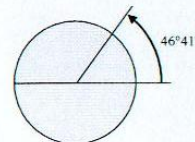

Raketni motorji Saturn V rakete, ki je bila uporabljena za polete Apollo in Skylab, uporabljajo mešanico kerozina ($\text{C}_{12}\text{H}_{26}$) in kisika (O_2). V idealnih razmerah izpušni plini iztekajo iz rakete z relativno hitrostjo $v_i = 3,1 \text{ km/s}$. Masa rakete pred vzletom znaša $2,45 \cdot 10^6 \text{ kg}$, od česar $1,70 \cdot 10^6 \text{ kg}$ pripada gorivu. Kakšno hitrost doseže raketa, ko porabi vso gorivo, če zanemarimo gravitacijo?

$$v = v_i \ln \left(\frac{m_r + m_g}{m_r} \right) = 3,1 \cdot 10^3 \text{ m/s} \cdot \ln \left(\frac{2,45 \cdot 10^6 \text{ kg}}{2,45 \cdot 10^6 \text{ kg} - 1,70 \cdot 10^6 \text{ kg}} \right) = 3,1 \cdot 10^3 \text{ m/s} \cdot \ln \left(\frac{2,45 \cdot 10^6 \text{ kg}}{0,75 \cdot 10^6 \text{ kg}} \right)$$

$$v = 3,67 \cdot 10^3 \text{ m/s}$$

Upoštevaj vrtenje Zemlje v sledeči nalogi. V Gornji Radgoni, ki leži na zemljepisni širini $46^\circ 41'$ severno, želimo postaviti raketno izstrelišče. Izračunajte za koliko $\Delta v = ?$ se razlikujeta potrebna začetna sunka hitrosti, če izstrelujemo v retrogradno namesto progradno tirnico. ($R_Z = 6378 \text{ km}$)

$$\text{Obhodni čas Zemlje } T_z = 24 \text{ ur} \cdot 60 \text{ min} - 4 \text{ min} = 1436 \text{ min}$$

$$\text{Hitrost vrtenja Zemlje } v_z = \frac{2\pi R_z \cos \varphi}{T_z} = 465 \cdot 0,688 \text{ m/s} = 320 \text{ m/s}$$

$$\Delta v = 2v_z = 640 \text{ m/s}$$

Težnostni vpliv Sonca in Lune je geostacionarno tirnico pokvaril tako, da je naklon tirnice narasel na $i=3^\circ$. V kateri točki tirnice moramo vključiti raketni motor na krovu satelita in kam mora biti usmerjena šoba (skical), da popravimo naklon tirnice na $i=3^\circ$? Koliko znaša potrebna sprememba hitrosti Δv ? ($T_z=1436$ min, $R_z=6378$ km, $\mu=3,986 \cdot 10^{14}$ m³/s²).

Ker imajo stara in nova tirnica satelita isti dvižni vozle, bomo motorje vključili v točki dvižnega vozla. Absolutni vrednosti vektorja hitrosti sta za obe tirnici je enaki.

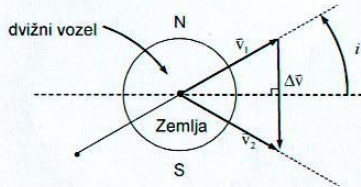
Iz enačbe za periodo tirnice lahko izračunamo veliko polos elipse

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{a^3}{\mu}} \rightarrow a = \sqrt[3]{\mu \left(\frac{T}{2\pi}\right)^2} = \sqrt[3]{3,986 \cdot 10^{14} \text{ m}^3/\text{s}^2 \cdot \left(\frac{1436 \cdot 60 \text{ s}}{2\pi}\right)^2} = \underline{42163 \text{ km}}$$

Hitrost satelita, ki potuje po krožnici

$$v = \sqrt{\mu \left(\frac{2}{r} - \frac{1}{a}\right)} = \sqrt{\frac{\mu}{a}} = \sqrt{\frac{3,986 \cdot 10^{14} \text{ m}^3/\text{s}^2}{42163 \cdot 10^3 \text{ m}}} = \underline{3075 \text{ m/s}}$$

Sprememba hitrosti mora znašati $\Delta v = 2v \cdot \sin(i) = \underline{322 \text{ m/s}}$

Satelit »Tundra« izstrelimo v visoko eliptično tirnico z naklonom $i=63,5^\circ$, ki nima precesije perigeja. Satelit ima periodo $T=23$ h 56 min. Izračunajte višino apogeja h_a ? nad zemeljsko površino, če izberemo višino perigeja $h_p=1000$ km. Koliko znaša ekscentričnost e ? takšne tirnice? Koliko naj bo argument perigeja ω , da se satelit zadržuje najdlje nad južno polobio? ($T_z=1436$ min, $R_z=6378$ km, $\mu=3,986 \cdot 10^{14}$ m³/s²)

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{a^3}{\mu}} \rightarrow a = \sqrt[3]{\mu \left(\frac{T}{2\pi}\right)^2} = \sqrt[3]{3,986 \cdot 10^{14} \text{ m}^3/\text{s}^2 \cdot \left(\frac{1436 \text{ min} \cdot 60 \text{ s}}{2\pi}\right)^2} = \underline{42163 \text{ km}}$$

$$h_a = 2a - 2R_z - h_p = \underline{70000 \text{ km}}$$

$$h_p + R_z = r_p = a(1-e) \rightarrow e = 1 - \frac{h_p + R_z}{a} = \underline{0,825}$$

$$\omega = 90^\circ$$

